

פרק 21 ❗ העולם על-פי מוסקבה: רוסיה מכה שנית

<https://greatgame.blog/wp-content/uploads/2018/04/d794d7a2d795d79cd79d-d7a2d79c-d7a4d799-d79ed795d7a1d7a7d791d794-d7a8d795d7a1d799d794-d79ed79bd794-d7a9d7a0d799d7aa.mp3>

להורדת הפרק ❗ [קישור](#).

גם ב-itunes - [קישור](#).

בפרק היום של המשחק הגדול נדבר על איך רוסיה הפכה מהאיום הקונבנציונאלי הכי גדול על אירופה, לאיום ההיברידי הכי גדול עליה. נדבר על איך היא משתמשת ברשתות חברתיות, במדיה, בכוחות מיוחדים ושכירי חרב בשביל לנהל את המלחמה שלה נגד המערב. בואו נתחיל.

ה-10 במאי, אסטוניה. מה שהתחיל כחגיגות לניצחון על גרמניה הנאצית הפך למהומות באזורים דוברי הרוסית של אסטוניה. "עצמאות!" דורשים המפגינים, בעודם מציתים חנויות והופכים ניידות משטרה. דיווחים לא מאושרים מדברים על תנועה של מתנדבים רוסים מרוסיה למזרח אסטוניה. נאט"ו מעלה כוננות.

ה-17 במאי. אסטוניה מכריזה על מצב חירום ומתכוננת לפרוס חטיבה במזרח המדינה בשביל להשתלט על המהומות. ברשתות החברתיות בשפה הרוסית רצים סיפורים על מעצר מפגינים והתעללות מצד כוחות המשטרה. בכינוס חירום של נאט"ו בבריסל המודיעין הגרמני חושף: "האנשים הירוקים" החלו לצוץ במחוז אידה-וירו במזרח אסטוניה.

ה-19 במאי. בתחקיר שלאחר האירוע יטען מפקד המשטרה שירו על השוטרים לפני שהם ירו בחזרה. זה לא משנה. סרטון ובו שוטרים אסטונים יורים במפגינים לא-אלימים הופך ויראלי, מופץ באמצעות רשתות בוטים שקשורים למאפיה הרוסית. פוטין מודיע במסיבת עיתונאים שמוסקבה לא תעמוד בצד בעוד אזרחים רוסים נורים למוות. שתי חטיבות חי"ר רוסיות מתמקמות על הגבול, מוכנות.

ה-23 במאי. ישיבת חירום של מועצת הביטחון קוראת לכל הצדדים באסטוניה להפסיק את הלחימה ומבקשת מן הממשלה לשבת לשולחן המשא ומתן עם הבדלנים. טראמפ מציץ שארה"ב לא תצא למלחמה בשביל מי שיורה במפגינים. ללא אפשרות אחרת, טאלין נכנעת לדרישות מועצת הביטחון.

ה-26 במאי. עם עזיבת הכוחות האסטונים, המחוז הבדלני של אידה-וירו מודע על עצמאותו

ומבקש מרוסיה הגנה. פוטיין נעתר לבקשתם וכוחות רוסים חוצים את הגבול. נאט"ו צופה ללא יכולת לעשות דבר. הסיפוח של מזרח אסטוניה הושלם.

נשמע הזוי?

בפרק הקודם דיברנו על איך ארה"ב, לדעת מוסקבה, מנהלת מלחמה היברידיה נגדה. דיברנו על השימוש ברשתות חברתיות, בתנועות מחאה ולוחמה לא סדירה בשביל לפרק מדינה. כבר אז רמזתי שבזמן שרוסיה מאשימה את ארה"ב במלחמה היברידיה, היא בעצמה מנהלת מלחמה היברידיה בסגנון שלה. בפרק היום אני רוצה להכיר לכם את המלחמה ההיברידיה הרוסית. היא מבוססת על 4 מרכיבים: רשתות של דיסאינפורמציה, כמו RT וחוות טרולים; לוחמת סייבר; כוחות מיוחדים ושכירי חרב. כל מרכיב מנגן עם כל מרכיב אחר, כולם חלק מתזמורת סימפונית אחת. וברגע שהתזמורת הסימפונית מתחילה לנגן כדאי שתיזהרו.

על לוחמת הסייבר של רוסיה דיברתי כבר [בפרק אחר](#) ואני מעדיף שלא לחזור עליו. למי שמתעניין אני ממליץ בחום ללכת ולשמוע. בפרק היום נתעסק בשלושת המרכיבים האחרים: דיסאינפורמציה, כוחות מיוחדים ושכירי חרב.

יצמח שקר מן הארץ

הנה [סיפור](#) שאני תמיד נהנה לספר, כששואלים אותי כמה קשה להתחיל מלחמה: ב-1868 המלכה איזבלה מספרד ויתרה על כס המלוכה. בחיפוש אחר מלך חדש, פנו גם לקרוב של מלך פרוסיה, וילהלם הראשון. צרפת, שפחדה מהרעיון של מלך פרוסי על כס המלוכה במדריד, התנגדה בכל תוקף למינוי ודרשה מוילהלם הראשון להתנגד גם הוא למינוי.

ביולי 1870 פנה השגריר הצרפתי לוילהלם, ששהה באותו זמן בעיר מרגוע אמס (Ems) שבדרום מערב גרמניה. הוא דרש מהמלך להבטיח שלעולם לא ירשה לחבר מבית המלוכה הפרוסי להתמודד על כס המלוכה הספרדי. וילהלם השיב ש"לעולם" זה זמן ארוך מאוד ושהוא מסרב להתחייב לכך. בעצת שריו, המלך סירב לפגוש שוב את השגריר והודיע לו, דרך הנספח הדיפלומטי, שאין לו עוד מה לומר בנוגע לנושא הירושה של המלוכה הספרדית. את תקציר הדברים שלח המלך בטלגרף לקנצלר שלו, אוטו פון ביסמרק, וביקש שהדברים ישלחו לשגרירויות של פרוסיה ויפורסמו בעיתונות. ביסמרק יותר משמח לבצע. רק מה? ביסמרק טיפה ערך את הדברים. הוא כמובן לא שינה את העובדות, אך הוא ערך את הטלגרף בצורה כזו שנשמע לצד הפרוסי שהשפילו את מלכם ולצד הצרפתי שמלך פרוסיה השפיל את השגריר שלו. זועמים על ההשפלה של השגריר והביזוי של צרפת, ב-19 ביולי 1870 הכריז הפרלמנט בפריז מלחמה על פרוסיה. מה שהם לא ידעו שביסמרק וראש המטה הפרוסי הלמוט פון מולטקה התכוונו למלחמה עם צרפת מאז 1866. צרפת הוכתה שוק על ירך, פריז הושמה תחת מצור ובאולם המראות שבארמון וורסאי וילהלם הראשון מלך פרוסיה הוכרז כקייזר החדש של הרייך השני. והכול התחיל ממעשה אחד של דיסאינפורמציה.

מאז ועד היום דיסאינפורמציה שיחקה ומשחקת תפקיד חשוב בלוחמה הפסיכולוגית של מדינה אחת נגד אחרת. המטרה של דיסאינפורמציה אינה פשוט לשקר ☹️ שקר מוחלט קל לתפוס והוא פוגע באמינות שלך. המטרה של דיסאינפורמציה היא להציג את האמת בצורה שקרית. כמו שביסמרק עשה ☹️ הוא הציג שיחה בין מלך פרוסיה והשגריר הצרפתי באופן כזה שנראה שכל צד פגע בשני. הוא השמיט את גינוני הנימוס והדגיש את המחלוקת. הצגת האמת ☹️ באופן שקרי.

רוסיה משתמשת ברשתות חדשות - RT ו-Sputnik - ורשתות חברתיות ☹️ פייסבוק, טוויטר ☹️ בשביל להציג את האמת באופן שקרי. ולפני שיקפצו עלי ויאשימו את המערב ☹️ כן, גם כלי תקשורת מערבים מציגים Fake News. אבל עדיין לא יצא לי לשמוע כתב של CNN שיוצא בפומבי נגד הרשת שלו בגלל עיוות של המציאות. זה כן קרה ב-RT.

מטרת הדיסאינפורמציה היא לפעמים לייצר תמונת מציאות שתתמוך באינטרסים של רוסיה, לעיתים לפגוע במרקם החברתי של מדינת המטרה. כדוגמה לצורה הראשונה, נסתכל על הסיפוח של חצי-האי קרים. מה הביא את האוכלוסייה שם להצביע על סיפוח לרוסיה? טוב, חוץ מכל החיילים הרוסים הבלתי מזוהים שהסתובבו שם ☹️ עוד נגיע לזה ☹️ הייתה גם את מערכת המידע שרוסיה ניהלה. [ערוצי התקשורת הרוסים](#) הציגו את תנועת המחאה האוקראינית כתנועה נאצית-פאשיסטית, העומדת למחוק את האוטונומיה התרבותית של תושבי חצי האי-קרים. "ב-16 במרץ מחליטים!" הכריזה מודעה גדולה בחצי-האי, "אם להיות רוסים או נאצים". אל שידורי החדשות [התלוו טרולים](#) שהציפו את המרחב האינטרנטי האוקראיני בתפיסות פרו-רוסיות.

[היכולת](#) של הממשל הרוסי להפעיל כלים אינטרנטיים, כמו טרולים ובוטים, בשביל לעצב את הדעת הקהל ברשתות חברתיות היא ייחודית. העובדה שהיא עושה זאת לא דרך גוף רשמי, אלא באמצעות "מקורבים" ותוך שימוש בגופי צד שלישי ☹️ כמו המאפיה הרוסית ☹️ מקשה אף יותר את היכולת להפנות כלפיה אצבע מאשימה.

רוסיה ניצלה את הכלים האלו במערכת הבחירות של ארה"ב ב-2016. כאן המטרה הייתה ליצור חוסר הסכמה וכאוס, במקום ליצור דעת קהל נוחה לאינטרסים של רוסיה. הדרך? שימוש ברשתות חברתיות. בדיוק כפי שגוגל או פייסבוק בונות פרופיל שלכם בהתאם למה שאתם לוחצים עליו, משתפים או קונים, [המודיעין הרוסי בנה פרופילים](#) של אנשים לפי מידת ההיענות שלהם לתעמולה. אחרי שהוא זיהה את אלו שרגישים ביותר, הוא הפעיל טרולים אנושים או בוטים בשביל להציף אותם במידע כוזב, שהם ימשיכו ויפיצו ברשתות החברתיות שלהם. כך תיאורית קונספירציה על רשת להברחת ילדים המנוהלת ע"י בכירים דמוקרטים הפכה לסנסציה במהלך קמפיין הבחירות. [בוטים עלו על הסיפור](#) והפיצו אותו שוב ושוב, נותנים לו משקל גדול הרבה יותר ממה שהיינו יכולים לצפות מסיפור כזה.

אנשים קטנים וירוקים

אל היכולת הייחודית בתחום הדיסאינפורמציה, מצטרפת מתודיקה ייחודית בהפעלה של כוחות

מיוחדים. ב-2008, כשרוסיה פלשה לגיאורגיה, הצבא הרוסי ² כולל הכוחות המיוחדים שלו ³ לא היה מוכן. במהלך מלחמה של 5 ימים רוסיה [איבדה 6 כלי טיס](#), חלקם לאש ידידותית והצבא היבשתי [היה בעמדה נחותה מבחינת ציוד לעומת הצבא הגיאורגי](#). כל כך נחותה שחיילים רוסים הפשיטו גופות של חיילים גיאורגים בשביל ציוד המגן שלהם.

בעקבות המלחמה בגיאורגיה הצבא הרוסי [עבר כמה שינויים משמעותיים](#), ביניהם רפורמה במבנה הכוחות המיוחדים שלו ⁴ הספצנאז. חשוב לשים לב ש"ספצנאז" הוא [שם כולל לכוחות מיוחדים](#), לא בהכרח ליחידה ספציפית בצבא. למען האמת, חלקן של יחידות הספצנאז אינן אפילו נמצאות בצבא ⁵ [יחידת "אלפא"](#) שייכת ל-FSB, השירות לביטחון פנים של רוסיה ועוסקת בלוחמה נגד טרור. [יחידת "זסלון"](#) שייכת למודיעין הרוסי ועוסקת בין השאר [בהגנה על דיפלומטים](#), השמדת מידע רגיש והשד יודע מה עוד. רשמית היחידה לא קיימת, כך שקשה לדעת מה בדיוק המשימות הרשמיות שלה. ויש כמובן את היחידות הצבאיות: הספצנאז של המודיעין הצבאי (GRU), המשמש ככוח מיוחד לצבא הסדיר והפיקוד לכוחות מיוחדים (SOC), שמשמש ככלי הצבאי של ההנהגה הפוליטית. הפיקוד לכוחות מרכזיים הוא המרכיב העיקרי שמעניין אותנו כי הוא שהביא לנו את ה"little green men".

"[little green men](#)" הוא המונח החצי הומוריסטי שמומחים צבאיים נתנו לחיילים בלתי-מסומנים שהופיעו בחצי-האי קרים במרץ 2014. לפי מוסקבה באותו זמן היה מדובר ב"כוחות הגנה עצמית", שאין להם קשר אליה. אותם חב"מים ⁶ חיילים בלתי מזוהים ⁷ הופיעו גם [במזרח אוקראינה](#), רק שהפעם הם כבר לא הסתובבו במדים ונשק רוסי מודרני, בניגוד לאחיהם בחצי-האי קרים. בכל מקרה בשני המקומות גורמים אוקראינים ומערביים טוענים שאותם חב"מים אינם אלא חיילי ספצנאז של המודיעין הצבאי והפיקוד לכוחות מיוחדים. לטענתם מוסקבה משתמשת בהם ככוח צבאי לכל דבר, אך כזה שנותן לה מרחב הכחשה.

מדובר פה בהפעלת כוח בצורה מהפכנית, כזו שמאתגרת את הדרך שבה אפילו נאט"ו חושבת על כוחות מיוחדים. נאט"ו מחלקת את הפעילות של כוחות מיוחדים לאחת משלוש קטגוריות: פעולה ישירה, כמו פעילות חבלה או משימות קצרות מעבר לקווי האויב, איסוף מודיעין או תמיכה בפעילות צבאית. לאחר הפעילות בחצי-האי קרים ובמזרח אוקראינה, ניתן להוסיף קטגוריה רביעית: פעילות פוליטית חשאית.

בחצי-האי קרים הכוחות המיוחדים שימשו ככלי המרכזי איתו מוסקבה השתלטה על ממשל חצי-האי, גירשה את הכוחות האוקראינים והבטיחה את המעבר החלק של חצי-האי מאוקראינה לרוסיה. מפני שהכוחות היו לא מסומנים, לקח זמן לאוקראינה ונאט"ו להבין בדיוק מה קורה שם. עד שהבינו שבעצם רוסיה פלשה למחוז וכבשה אותו, הם כבר היו חסרי יכולת להגיב.

במזרח אוקראינה נראה שהכוחות המיוחדים הרוסים היו מעורבים לא רק באימון המורדים, אלא גם השפיעו על קבלת ההחלטות של ההנהגה שלהם. ספציפית הסירוב לקבל את תנאי הפסקת האש שקיב הציעה בתחילת המשבר.

ספצנאז רוסים פועלים כיום גם בסוריה, שם הם מבצעים את התפקידים הרגילים של כוחות מיוחדים. [בתחילת הפריסה הרוסית](#) הם התמקדו בעיקר בהגנה על תשתיות רוסיות, דוגמת בסיסי חיל האוויר והים שם. [התקדמות המערכה הובילה אותם בהדרגה לפעול בחזית](#) ביחד עם כוחות איראנים וצבא אסד, לעיתים מייעצים, לעיתים נלחמים ממש והרבה פעמים תומכים בהם ע"י איתור ואיכון מטרות בעבור הכוחות האוויריים של רוסיה. אך הם לא היחידים.

ווגנר

איך קרה שדווקא שכירי חרב רוסים קישרו מחדש את השם "ווגנר" לעסקי המלחמה אינני יודע. אני מתכוון ל"[קבוצת ווגנר](#)", חברה צבאית פרטית שמעסיקה שכירי חרב רוסים במזרח אוקראינה וסוריה. בראש הקבוצה עומד אחד, סגן אלוף במיל' דמיטרי יוטקין.

[יוטקין](#) שירת עד 2013 במודיעין הצבאי הרוסי, אז פרש ועבר לעבוד תחילה בחברת האבטחה הפרטית מורן ולאחר מכן ב"[גדודים הסלבונים](#)", הגרסה הקודמת של "קבוצת ווגנר". ה"גדודים" נשלחו לסוריה, לפעול יחד עם אסד. אך אחרי מספר תבוסות קשות וללא תשלום סדיר, שכירי החרב חזרו לרוסיה שם ה-FSB עצר את רובם וזרק אותם לכלא. על-פי החוק הרוסי חברות צבאיות פרטיות הן בלתי-חוקיות.

רק מה? יוטקין הורשה להמשיך לפעול בחופשי והקים את קבוצת ווגנר, שחלק מאימוניה נעשו בבסיס של הספצנאז בדרום רוסיה. העובדה שמדובר בחברה צבאית פרטית לא הפריעה לה לשלוח כוחות תחילה למזרח אוקראינה ולאחר מכן לסוריה, שם היא פעולת במשותף עם צבא אסד, לפעמים גם נגד כוחות אמריקאים בשטח. אחת התקריות הידועות התרחשה בפברואר השנה, כששכירי החרב של ווגנר תקפו ביחד עם כוחות של אסד עמדה של הצבא האמריקאי. האמריקאים הדפו את המתקפה והשיבו במתקפה אווירית, שהרגה 100 איש, ביניהם גם שכירי חרב של ווגנר.

קבוצת ווגנר מציעה למוסקבה דרך להציב כוחות קרקע מבלי לסבול מפגיעה בתמיכה הציבורית בבית. אף אחד לא יבכה על שכירי חרב שמתו בסוריה והממשל במוסקבה לא חייב אף לפרסם את דבר מותם. [פוטין עצמו דיבר על כך ב-2012](#): "חברות צבאיות פרטיות הן דרך ליישם את האינטרסים הלאומיים מבלי מעורבות ישירה של הממשלה". אם זו הכוונה, הרי שקבוצת ווגנר היא בגדר סנונית ראשונה בלבד.

הדוב הרוסי התעורר

שכירי חרב, כוחות מיוחדים, טרולים ורשתות חדשות ☒ כולם חלק מארסנל הכלים החדש של מוסקבה. אם סרביה ולוב היו שדות מבחן לאמריקאים, סוריה ואוקראינה הן שדות מבחן לרוסיה. אולם לא זה האתגר היחיד שרוסיה מעמידה בפני המערב.

תודה על ההקשבה.